

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПІСЛЯКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

к.е.н., доц. **Фісуненко П.А.**, к.е.н., доц. **Дугінець Г.В.**
ДВНЗ «ПДАБА», м. Дніпропетровськ

За сучасних умов практично всі організації і компанії відчувають проблеми, пов'язані з фінансовою кризою, яка здатна порушити стабільність їх функціонування. Тому у контексті подолання післякризових явищ і диспропорцій в економіці регіонів України особливого значення набувають питання розвитку підприємництва. Саме формування малого та середнього класу стає стратегічним завданням підвищення політичної, економічної та соціальної стабільності в українському суспільстві. Вирішення цього завдання вимагає створення сприятливих правових та економічних умов для інтенсивного розвитку малого та середнього підприємництва, яке сприяє формуванню ринкової структури економіки і конкурентного середовища, оподаткованої бази для бюджетів усіх рівнів, та знижує гостроту безробіття.

Розгортання кризових процесів у 2008 р. з наступним переходом української економіки до депресивного стану в 2009 р. мало руйнівний вплив на умови ведення малого та середнього бізнесу [5]. Економічна криза призвела значною мірою до фінансової неспроможності окремих як великих, так і малих організацій. До проблем малих підприємств, які призвели до такого стану, відносяться:

- високий рівень дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- неадекватні дії з адаптації до процесів підвищення цін;
- переважна орієнтація на внутрішній ринок, що підвищує ступінь залежності від кон'юнктурних перепадів цін на різні товари та послуги.

В умовах кризи зниження платоспроможного попиту на внутрішньому ринку на товари і послуги українських підприємств справило значний негативний вплив на їх діяльність [1]. Так, скорочення попиту призвело до скорочення обігових коштів, що в свою чергу змусило організації скорочувати витрати за рахунок зменшення обсягу випуску продукції, призупинення планів власного розвитку та розширення діяльності. Значна кількість підприємств не в змозі була впоратися з такою ситуацією, у зв'язку з чим зросла кількість збанкрутілих підприємств [3].

Згідно інформації, яка надходить до Державного департаменту з питань банкрутства, протягом 2010 року порушено 14 509 справ про банкрутство підприємств різної форми власності, тоді як у 2009 році ця кількість складала 15642 справ, тобто на 7,81 % більше [2].

За даними аналізу, в 2002-2010 роках та трьох кварталів 2011 р., чисельність збиткових підприємств скорочувалася, починаючи з 2003 року, і суттєво зростала, починаючи з 2008 року. Найнижча чисельність збиткових підприємств спостерігалася в 2007 році – 32,5 %. Тобто, негативний вплив фінансової кризи на фінансовий результат діяльності підприємств почав відчуватися ще в 2008 році, що і призвело до різкого зростання банкрутств у 2009 році. В 2010 році взагалі по Україні кількість збанкрутілих підприємств зменшилась, але в деяких регіонах спостерігалася позитивна динаміка банкрутств.

Також слід зазначити, що регіони з меншою питомою вагою промислових підприємств, також мають менше передумов для зростання чисельності підприємств-банкрутів на своїй території. Таким чином, динаміка банкрутств у регіонах України істотно збільшилася у період кризи. Характерною особливістю слід відзначити зростання кількості державних підприємств-банкрутів. Одночасно збільшується кількість підприємств, що отримують збитки від своєї діяльності, а отже мають передумови для банкрутства в майбутньому. На сьогодні до таких підприємств передусім відносяться ті, що працюють у промисловості та будівництві. Водночас підприємства сільського господарства мають менше збитків, а отже і менший ризик банкрутства.

Звичайно, є приклади успішного розвитку малого підприємництва, зокрема у високотехнологічній IT-індустрії. Так, за даними журналу «Кореспондент» [6], вітчизняні програмісти стрімко розвиваються та завойовують міжнародні ринки, і навіть за світової кризи приносять національній економіці значні доходи. Замовниками українських програмістів виступають такі корпорації, як Google, Microsoft, IBM. Перевагою вітчизняних фахівців вважається достатньо високий рівень технічної освіти і висока майстерність програмних інженерів. На думку підприємців, перепони для подальшого розвитку – це, по перше, неефективна державна політика стосовно підприємництва, та, по друге, міжнародна конкуренція. І якщо в конкурентній боротьбі наші підприємці мають багато шансів перемогти, то загальний «підприємницький» клімат в країні потребує значного покращення з боку держави.

Зазначимо, що розвиток підприємництва може та має стати для України одним із основних засобів подолання економічної депресії та відновлення зростання на засадах якісної модернізації економіки. Але без державної підтримки цього не відбудеться. З нашої точки зору, посилення державної підтримки суб'єктів малого підприємництва може здійснюватися через формування та використання регіональних гарантійних фондів, покликаних забезпечити спрощення доступу суб'єктів малого підприємництва до кредитних послуг найбільш надійних кредитних організацій, що пред'являють високі вимоги до фінансової прозорості позичальників та економічної надійності інвестиційних проектів.

Також одним з важливим інструментом державної підтримки малого підприємництва є система державних замовлень, що дозволяє забезпечити суб'єктам господарювання гарантований ринок збуту, прискорити процес накопичення капіталу, а отже, розширити виробничі потужності, модернізувати обладнання, підвищити їх конкурентоспроможність. Разом з тим, перспективність сектору малого підприємництва в сучасній українській економіці не слід розглядати лише як чергову кампанію в системі антикризової політики Уряду України. Саме малі і середні підприємства можуть стати основою ринкових

структур у багатьох галузях, забезпечуючи перелив інвестицій у високотехнологічні виробництва, тим самим, забезпечити структурну перебудову економіки українських регіонів.

Враховуючи проблеми розвитку малого підприємництва, можна прийти до висновку, що подальший розвиток і вдосконалення всієї системи державної підтримки малого підприємництва стає ключовим фактором його успішного розвитку. Важливість розвитку малого підприємництва передбачає комплексне вирішення наступних проблем:

– координацію діяльності всіх структур державної підтримки малого підприємництва, в тому числі на регіональному та муніципальному рівнях;

– забезпечення малого підприємництва фінансовою підтримкою, адекватною його потребам і за доступністю, і за обсягом, і за термінами, що можливо при об'єднанні зусиль як держави, банківського сектору, так і представників малого бізнесу;

– реалізацію селективного підходу в застосуванні заходів державної підтримки суб'єктів малого підприємництва відповідно до сфери його функціонування, а саме – обробна промисловість, включаючи сферу НДДКР і високотехнологічні виробництва, що вимагають застосування податкових, фінансових заходів та системи державного замовлення у першочерговому порядку.

1. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я. А. Жаліло, О. С. Бабанін, Я. В. Белінська [та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2009. – 142 с.

2. Офіційний сайт державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Пекна Г. Б. Загрози національній економічній безпеці в умовах відкритої економіки / Г. Б. Пекна // Вчені записки Ун-ту екон. і права «Крок»: зб. наук. пр. – К.: Ун-т екон. і права «Крок». – 2008. – С. 138–145.

4. Развитие предпринимательства в регионе ЕЭК ООН. Опыт стран в снижении барьеров на пути развития предприятий. – Нью-Йорк, Женева: Европейская экономическая комиссия ООН, 2008. – 74 с.

5. Гулько Л.Г. Аналіз сучасних тенденцій банкрутства підприємств // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.confcontact.com/2010spec_tezi/ec_gulko.htm

6. Корреспондент: Украинские программисты стремительно отвоевывают международные рынки // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/web/1312476-korrespondent-ukrainskie-programmisty-stremitelno-otvoevyayut-mezhdunarodnye-rynki>